

" Waterkwaliteit en visbestand in het Kanaal Gent-Oostende anno 2022 "

1. Inleiding

Het Kanaal Gent-Oostende is een bevaarbare waterloop die de verbinding vormt tussen Oostende en Gent, over Brugge. Te Brugge staat het in verbinding met de kanalen Brugge-Sluis en met het Boudewijnkanaal.

Te Gent staat het kanaal via de Ringvaart in verbinding met de Leie en de Schelde. Te Merendree bevindt zich de kruising met het Afleidingskanaal van de Leie (vanaf hier Schipdonkkanaal genoemd). In de regio van Gent is het kanaal bekend als de "Brugse Vaart" , in de regio van Brugge als de "Gentse Vaart" (traject Brugge-Gent ; ongeveer 46 km lang) of de "Oostendse Vaart" (traject Brugge-Oostende ; ongeveer 21 km lang).

2. Waterkwaliteit

a) Huidige toestand

Het Kanaal Gent-Oostende is opgesplitst in drie Vlaamse waterlichamen. Van oost naar west zijn dit "Kanaal Gent-Oostende I + Coupure + Verbindingskanaal" (1), "Kanaal Gent-Oostende II" (2) en "Kanaal Gent-Oostende III" (3).

De fysisch-chemische kwaliteit van oppervlaktewater wordt volgens de Europese Kaderrichtlijn Water ingedeeld in 5 klassen: slecht, ontoereikend, matig, goed en zeer goed.

Het meest recente jaar waarvoor alle meetgegevens volledig afgewerkt en beschikbaar zijn, is 2021. Ter vergelijking werden de gegevens van 2015 gebruikt.

De fysisch-chemische kwaliteit (als samenvatting van 5 gidsparameters: totaal stikstof, totaal fosfor, geleidbaarheid, zuurstof en pH) was voor deze drie waterlichamen zowel in 2015 als in 2021 "ontoereikend".

De totale biologische waterkwaliteit was voor deze drie waterlichamen "ontoereikend" in 2015; in 2021 was dat voor waterlichaam (1) "matig"; voor (2) "ontoereikend" en voor (3) "slecht".

b) Toekomstperspectieven

a) De toevoer van Leiewater via het Afleidingskanaal van de Leie bepaalt voor een deel de waterkwaliteit van het Kanaal Gent-Oostende.

In het kanaalpand Gent-Brugge monden een 30-tal waterlopen uit waarvan de Hoofdsloot en de Rivierbeek de grootste afstroomgebieden hebben. In het kanaalpand Brugge-Oostende wordt uit enkele zeer laag gelegen afwateringsgebieden binnen de polders bemalen om via het kanaal af te wateren.

Om de goede toestand te behalen in het afstroomgebied van het Kanaal Gent-Oostende zijn, zoals beschreven in de visie (<https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-brugse-polders/visie-en-acties/gebiedsgerichte-uitdagingen/andere-gebieden/kanaal-gent-oostende/visie>) en het actieprogramma (<https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-brugse-polders/visie-en-acties/gebiedsgerichte-uitdagingen/andere-gebieden/kanaal-gent-ostende/actieprogramma>), vooral generieke acties nodig in de bovenstroomse gebieden van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de "generieke acties" en de reductiedoelstellingen van de "gebiedsdekkende uitvoeringsplannen".

b) Het afstroomgebied "Kanaal Gent-Oostende" heeft als gebiedsprioritering klasse 6: gebied waar de goede ecologische toestand nog niet bereikt wordt in 2033, maar waar wel een vooruitgang beoogd wordt via generieke maatregelen. (zie <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-brugse-polders/visie-en-acties/gebiedsgerichte-uitdagingen>).

3. Afvissingen

De meest recente afvissingen voor het Kanaal Gent-Oostende dateren van het najaar 2022. De resultaten worden op dit moment verwerkt en zullen volgend jaar ter beschikking worden gesteld. De laatste gerapporteerde gegevens dateren van 2019.

In opdracht van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) werd door het ATKB in 2019 een bemonstering uitgevoerd.

De bemonstering van het Kanaal Gent-Oostende is uitgevoerd op 8, 9 en 10 oktober 2019. Met de stortkuil is het open water bemonsterd. De oevers zijn elektrisch bevestigd.

a) Soortensamenstelling

Bij deze bemonstering zijn in totaal 22 vissoorten aangetroffen. Dit zijn twee vissoorten meer dan bij de bemonstering in 2016. Het merendeel van de aangetroffen vissoorten behoort tot de eurytopen namelijk, aal, baars, blankvoorn, brasem, driedoornige stekelbaars, Europese meerval, gibel, karper, kolblei, pos, snoekbaars en snoek. Tot de limnofielen behoren bot, rietvoorn, tiendoornige stekelbaars en vetje. Riviergrondel en winde zijn de enige twee aangetroffen rheofiele vissoorten. Tot de exoten behoren blauwband- en zwartbekgrondel. Dunlipharder en haring zijn de twee aangetroffen mariene vissoorten.

Tijdens de bemonstering is eveneens gelet op de aanwezigheid van kreeften of krabben. In totaal zijn ruim 50 Chinese wolhandkrabben gevangen.

De soortensamenstelling op het Kanaal Gent-Oostende is met 22 vissoorten groot van omvang. Het aantal verschillende soorten is verdeeld over vijf verschillende gildes. Dit heeft met name te maken met de verschillende karakteristieken van het kanaal.

Ondanks dat er sprake is van een relatief uniforme inrichting zijn er voldoende afwijkende habitats waardoor een redelijk aantal vissoorten zich kunnen handhaven. Het feit dat het kanaal zowel een zoet als brak karakter kent maakt dat ook mariene soorten worden aangetroffen. Tot op heden blijft het aantal exoten in het kanaal beperkt tot de zwartbekgrondel.

In Tabel 7.8 is een meerjarige vergelijking van het soortenrijkdom weergegeven.

Vergeleken met voorgaand onderzoek in 2016 is het soortenrijkdom min of meer van gelijke omvang. Er zijn slechts enkele verschillen ten opzichte van de vorige bestandsopname. Soorten welke niet zijn aangetroffen bij het huidige onderzoek zijn alver, bittervoorn, zeelt, koornaarvis en hybride. Nieuw aangetroffen soorten zijn Europese meerval, gibel, snoek en tiendoornige stekelbaars. De verspreiding van de mariene soorten blijft beperkt tot het meest benedenstrooms gelegen deelgebied nabij Oostende. Zoals voorspeld heeft de zwartbekgrondel zich door het hele kanaal verspreid. Enkel in deelgebied 2 is geen zwartbekgrondel aangetroffen. Hetgeen naar alle waarschijnlijkheid op toeval is berust. Zonder externe invloeden zal het soortenrijkdom naar verwachting in de toekomst niet veel gaan variëren.

b) Omvang van het visbestand

De omvang van het visbestand is geschat op 36,7 kg/ha en 1.641 stuks/ha hetgeen een relatief beperkt visbestand is. De visbiomassa bestaat met name uit brasem (22%), snoekbaars (20%) en aal (17%) en in mindere mate uit blankvoorn (11%). Voor de overige soorten is het aandeel in de visbiomassa laag (<10%).

In aantal bestaat het visbestand met name uit blankvoorn (32%), haring (24%) en zwartbekgrondel (17%) en in mindere mate uit brasem (12%). Voor de overige soorten is het aandeel zeer beperkt (minder dan 5 %).

In Tabel 7.9 is een overzicht gegeven van de verschillen in het visbestand bij de belangrijkste soorten in het Kanaal Gent-Oostende. Het visbestand in het Kanaal Gent-Oostende is dus geraamd op 36,7 kg/ha en 1.641 stuks/ha. Het bestand verschilt niet veel qua omvang vergeleken met het bestand zoals geraamd in 2016, namelijk 43,8 kg/ha en 1.419 stuks/ha.

Indien de meest dominante soorten onderling worden vergeleken is er sprake van een verschuiving binnen de visbiomassa.

In 2016 zorgden brasem en blankvoorn voor een groter deel van de totale visbiomassa. De biomassa van beide soorten is binnen de huidige raming aanzienlijk lager. In 2016 is een grote hoeveelheid eenzomerige brasem en blankvoorn gevangen (ATKB, 2016).

Binnen huidig onderzoek is de verhouding eenzomerige vis ten opzichte van meerzomerige exemplaren lager. Dit is een mogelijke verklaring voor het verschil.

Het aal bestand is min of meer van gelijke omvang gebleven. De visbiomassa van de overige soorten is verdubbeld ten opzichte van het onderzoek in 2016. Dit is met name het gevolg van de verspreiding van zwartbekgrondel.

Ook is tijdens het onderzoek een relatief grote hoeveelheid haring aangetroffen. Haring is een typische scholenvis die daardoor vaak in grote hoeveelheden wordt aangetroffen.

Het INBO heeft in 2019 het Kanaal van Gent naar Oostende bevestigd in Oostende aan UCB.

Er werden toen 7 vissoorten gevangen : baars, blankvoorn, bot, brasem, paling, snoekbaars en zwartbekgrondel.

Er werd eveneens Chinese wolhandkrab en penseelkrab gevangen.

Zie : de laatste Tabel.

VERBEIREN Marc

Wolvertem, december 2022

{ BRON : schriftelijke parlementaire vraag gesteld door Vlaams volksvertegenwoordiger mevrouw Gwenny DE VROE in het Vlaams Parlement ; zie :

vraag gesteld aan de minister van Omgeving (Milieu) Zuhair DEMIR :
“ *Bulletin van Vragen en Antwoorden* “ , Vlaams Parlement , zitting 2022-2023 , vraag nr. 110 van 21 oktober 2022 } .

Tabel 7.8. Meerjarige soortenvergelijking op kanaal Gent-Oostende.

Gilde	Vissoort	2016	2019
Eurytoop	Aal	x	x
	Alver	x	-
	Baars	x	x
	Blankvoorn	x	x
	Brasem	x	x
	Driedoornige stekelbaars	x	x
	Euopese meerval	-	x
	Giebel	-	x
	Hybride	x	-
	Karper	x	x
	Kolblei	x	x
	Pos	x	x
	Snoek	-	x
	Snoekbaars	x	x
	Exoot	Blauwband	-
Zwartbekgrondel		x	x
Limnofiel	Bittervoorn	x	-
	Bot	x	x
	Rietvoorn	x	x
	Tienddoornige stekelbaars	-	x
	Vetje	x	x
	Zeelt	x	-
Marien	Dunlipharder	-	x
	Haring	-	x
	Koomaaris	x	-
Rheofiel	Riviergrondel	x	x
	Winde	x	x
Totaal		21	22

Tabel 7.9. *Verskil in het visbestand (kg/ha) bij de belangrijkste soorten tussen 2016 en 2019.*

Soort	2016	2019
Aal	6,8	6,1
Blankvoorn	11,4	4,0
Brasem	12,1	8,1
Snoekbaars	8,3	7,2
Overig	5,2	11,3
Totaal	43,8	36,7

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
KANAAL VAN GENT NAAR OOSTENDE	52618/212766	aan UCB	Oostende	West- Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2019	baars	303.00	6349.50
KANAAL VAN GENT NAAR OOSTENDE	52618/212766	aan UCB	Oostende	West- Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2019	blankvoorn	10.00	680.30
KANAAL VAN GENT NAAR OOSTENDE	52618/212766	aan UCB	Oostende	West- Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2019	bot	6.00	121.20
KANAAL VAN GENT NAAR OOSTENDE	52618/212766	aan UCB	Oostende	West- Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2019	brasem	1.00	8.00
KANAAL VAN GENT NAAR OOSTENDE	52618/212766	aan UCB	Oostende	West- Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2019	Chinese wolhandkrab	4.00	128.70
KANAAL VAN GENT NAAR OOSTENDE	52618/212766	aan UCB	Oostende	West- Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2019	paling	21.00	6568.50
KANAAL VAN GENT NAAR OOSTENDE	52618/212766	aan UCB	Oostende	West- Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2019	penseelkrab	1.00	4.10
KANAAL VAN GENT NAAR OOSTENDE	52618/212766	aan UCB	Oostende	West- Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2019	snoekbaars	6.00	61.10
KANAAL VAN GENT NAAR OOSTENDE	52618/212766	aan UCB	Oostende	West- Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2019	zwartbekgrondel	1.00	16.20